

K. Καλογερόπουλος (MA) in Anthropology:

Η Θέτις ήταν μία από τις Νηρηίδες της ελληνικής μυθολογίας. Ο Δίας την επιθύμησε, αλλά εκείνη απέρριψε τις προσφορές του. Η θεά Θέμις αποκάλυψε κατόπιν πως η Θέτις θα έφερνε στον κόσμο έναν γιο που θα ήταν δυνατότερος από τον πατέρα του. Φοβούμενος για την εξουσία του, ο Δίας έδωσε στην Θέτιδα ως σύζυγο ένα θνητό, τον Πηλέα. Στους γάμους του Πηλέα και της Θέτιδας παρευρέθηκαν όλοι οι θεοί, εκτός από την Έριδα, εκείνη που έριξε το μήλο της προτίμησης ανάμεσα στις θεές και στάθηκε η ουσιαστική αιτία για να εκτυλιχθεί το νήμα του Τρωικού πολέμου (Κερένυι, χ.χ. 213).

Η Θέτις σύμφωνα με το μύθο γέννησε ένα γιο, τον Αχιλλέα, τον οποίο προσπάθησε ανεπιτυχώς να καταστήσει αθάνατο. Σε μια άλλη εκδοχή του μύθου άλειψε το σώμα του νηπίου με αμβροσία και το έβαλε επάνω στην φωτιά, προκειμένου να καούν τα θνητά μέρη. Όταν διακόπηκε από τον τρομαγμένο πατέρα του παιδιού, εγκατέλειψε οργισμένη την εστία της. Σε μια μεταγενέστερη εκδοχή φέρεται να βυθίζει το παιδί στον ποταμό της Στύγας, κρατώντας το από τη φτέρνα. Όλα τα σημεία που άγγιξε ο ποταμός έγιναν άτρωτα. Η φτέρνα όμως έμεινε στεγνή και ο Αχιλλέας απέκτησε το τρωτό σημείο του, έμβλημα της θνητότητάς του (Κερένυι, χ.χ. 555).

Οι θεές της αυγής

Τα συγκριτικά στοιχεία δείχνουν ότι υπάρχει μια σύνδεση διάφορων θεαινών, διακριτών στην ελληνική και ινδοϊστική μυθολογία, με το πρωτότυπο μιας πρωτο-ινδοευρωπαϊκής θεάς της Αυγής, την Αουσός[1], μία από τις πολλές θηλυκές θεότητες της άνοιξης. Αντιπρόσωποι αυτής της σημαντικής ινδοευρωπαϊκής μορφής που περισσότερο από οποιοδήποτε άλλες εκπροσωπούν τις λειτουργίες της στις αντίστοιχες ποιητικές παραδόσεις τους είναι η ινδοϊστική Ούσας[2] και η ελληνική Ηώς. Οι ιδιότητες αυτών των θεαινών, οι οποίες τους συνδέουν με το πρωτότυπό τους, παράγουν μια ακόμα μεγαλύτερη κληρονομιά στο ελληνικό έπος, έως ότου επικεντρώνονται και πάλι στην Αφροδίτη. Αναλύοντας τα στοιχεία που μοιράζονται μεταξύ τους η Αφροδίτη και η Ηώς ως απογόνους της ινδοευρωπαϊκής θεάς της Αυγής, αναγνωρίζουμε μοτίβα σημαντικά στην ιστορία της Θέτιδας.

Κυρίαρχη ανάμεσά τους είναι η ένωση της αθάνατης θεάς με ένα θνητό εραστή. Όπως και η Ούσας στους βεντικούς ύμνους, η Ηώς ενώνεται με διάφορους εραστές, μεταξύ των οποίων ο Τιθωνός, που είναι και προεξέχων στην επική ποίηση. Η Αφροδίτη σχετίζεται με πολλούς, ιδιαίτερα τον Αγχίση και η Θέτις ενώνεται με τον Πηλέα. Αν και η έκβαση μιας σχέσης αγάπης μεταξύ μιας αθάνατης και ενός θνητού μπορεί να είναι εν τέλει αγαθοεργή, το χαρακτηριστικό του εξαιρετικού πάθους σε μια τέτοια ιστορία είναι ξεκάθαρο. Σε αυτές τις περιπτώσεις στην εγγενή ένταση που προκαλείται ως αποτέλεσμα της αντιπαράθεσης μεταξύ των αθανάτων και των θνητών περιλαμβάνεται και μια συγκεκριμένη και θεμελιώδης σχέση μεταξύ των άχρονων θεών και του χρόνου. Η λειτουργία της θεάς της Αυγής στις ινδοευρωπαϊκές θρησκευτικές παραδόσεις, και συνεπώς η εγγενής λειτουργία της Ηούς, είναι το πρότυπο για αυτή τη σύνδεση. Η Ηώς φέρνει την ημέρα σε ύπαρξη: από μία άποψη δημιουργεί το χρόνο, όπως στην *Οδύσσεια* 5.390. Καθώς φέρνει την ημέρα σε ύπαρξη, στην πραγματικότητα ελέγχει το χρόνο. Ο χρόνος, όμως, ελέγχει τις ζωές των ανθρώπων, γερνώντας τους. Ωστόσο, η θεά η ίδια είναι πάντα εκείνη που ανανεώνεται[3]. Το επίθετο της Ηούς (*ηριγένεια*, «πρωτο-γέννητη») εκφράζει την αντίθεση μεταξύ των συνεπειών που προκαλεί στους ανθρώπους η δραστηριότητά της, και την ελευθερία της σε σχέση με αυτές τις συνέπειες. Από την ανθρώπινη άποψη δεν είναι απλά αθάνατη, είναι ο φορέας της διαδικασίας μέσω της οποίας εκπληρώνεται η έννοια της θνητότητας. Στην *Ιλιάδα*, η σύγκριση των δραστηριοτήτων της Θέτιδας με την πρώτη αυγή απεικονίζει το πνεύμα της συσχέτισής της με την Ηώ και τη σχέση της με το χρόνο, με ιδιότητες δηλαδή που κληρονόμησε από την ινδοευρωπαϊκή παράδοση.

Στην *Ιλιάδα* η Θέτις λέγει στον Αχιλλέα ότι θα ζητήσει την πανοπλία του από τον Ήφαιστο κατά την Αυγή: («γιατί θα επιστρέψω την Αυγή, με την ανατολή του ήλιου» (Monro and Allen, 1920, 18.136). Επίσης, όταν ταξιδεύει στον Όλυμπο για να ζητήσει από τον Δία χάρη για τον Αχιλλέα,

χρησιμοποιείται το επίθετο (*ηερίη*) για την περιγραφή της (Monro and Allen, 1920, 1.497):

Εγέρθηκε από της θάλασσας το κύμα
νωρίς το πρωί ανέβηκε στον μέγα ουρανό
και στον Όλυμπο (Monro and Allen, 1920, 1.497).

Αργότερα, η Ήρα επιπλήττει το Δία για τη συναίνεσή του στις παρακλήσεις της Θέτιδας λέγοντας:

Μα τώρα πολύ φοβάμαι πως σε κέρδισε,
η αργυρόποδη Θέτις,
η κόρη του αρχαίου θαλασσινού,
γιατί νωρίς το πρωινό κάθησε μαζί σου
κι αγκάλιασε τα γόνατά σου (Monro and Allen, 1920, 1.555-57).

Εκτός από το γεγονός ότι χρησιμοποιείται για τη Θέτιδα, το *ηερίη* απαντάται στην *Ιλιάδα* μόνο μία φορά (3.7). Όπως και το επίθετο της Ηούς (*ηριγένεια*, «πρωτο-γέννητη»), σχετίζεται πιθανώς με το (*ήρι*=ενωρίς)[4]. Η χρήση του *ηερίη* και το ταξίδι της Θέτιδας νωρίς την αυγή υποδεικνύουν τη σχέση της με την *Ηώ ηριγένεια* και συνεπώς τη σχέση της δύναμής τους με το χρόνο, τον καθοριστικό παράγοντα της ανθρώπινης ζωής. Βέβαια, ορισμένα στοιχεία κοινών μοτίβων των θεοτήτων που μοιράζονται τη μυθολογία της θεάς της Αυγής διατηρούνται και στην *Ιλιάδα*. Έτσι και το αρχέτυπο της προστασίας του θνητού ήρωα αντιπροσωπεύει ένα κεντρικό χαρακτηριστικό που μοιράζονται οι θείες μητέρες ή ερωμένες, οι οποίες κληρονομούν τη μυθολογία της θεάς της Αυγής ή αφομοιώνονται σε αυτήν με το πέρασμα του χρόνου (Merkelbach, 1971, 80).

Στις διάφορες παραλλαγές του εκτός από την Ηώ και τη Θέτιδα στο *Αιθιοπία*, περιλαμβάνει την Καλυψώ στην *Οδύσσεια* και την Αφροδίτη στον *Ομηρικό Ύμνο στην Αφροδίτη* και στην *Ιλιάδα*. Τούτη η παράδοση είναι πολύ γνωστή στην *Ιλιάδα*, όπου σε δύο δραματικά επεισόδια η Αφροδίτη παρεμβαίνει για να προστατέψει τους αγαπημένους της από τον άμεσο κίνδυνο, αρπάζοντάς τους από τη μάχη στην κρίσιμη στιγμή. Στη Γ΄ Ραψωδία σώζει τον Πάρι, τη στιγμή που πρόκειται να νικηθεί από τον Μενέλαο.

Η ανακάλυψη της ταυτότητας

Η απομάκρυνση του ήρωα από τον κίνδυνο, όμως, και η προστασία του από το θάνατο, δημιουργεί ένα παράδοξο εμφανές τόσο στην *Ιλιάδα* όσο και στην *Οδύσσεια*. Προστατεύοντας έναν ήρωα από το θάνατο, τού αφαιρείς τη δυνατότητα για μια ηρωική ζωή[5]. Κατά τον ίδιο τρόπο η Καλυψώ, η οποία συγκρίνει την πρόθεσή της προς τον Οδυσσέα με την απαγωγή του Ωρίωνα από την Ηώ, θέλει να σαγήνεύσει τον Οδυσσέα και να του προσφέρει την αθανασία. Αλλά αυτό θα σήμαινε αναπόφευκτα την απώλεια του στόχου του, την άρνηση του ταξιδιού, εν τέλει την άρνηση της ταυτότητάς του. Από μία άποψη -εγγενή στην *Οδύσσεια* και την *Ιλιάδα*- κάτι τέτοιο θα σήμαινε εξάλειψη της ηρωικής αναζήτησης, άρνηση του έπους. Η Καλυψώ «η συγκαλύπτρια», χρησιμοποιεί πειστικά επιχειρήματα στην προσπάθειά της να κρύψει τον Οδυσσέα από την θνητότητα. Η έσχατη αποτυχία της υποδεικνύει τη δέσμευση του ήρωα με τη θνητή ύπαρξή του, την ηρωική του ταυτότητα αλλά και τη συμμετοχή των θεών στις ανθρώπινες αξίες.

Η Θέτις ενεργεί εξ ονόματος του Αχιλλέα στην *Ιλιάδα* μόνον αφού επιβεβαιώνει επανειλημμένα τη γνώση ότι πρέπει να πεθάνει και τελικά, στη Σ΄ ραψωδία εκφράζει τη βεβαιότητα ότι αυτό πρόκειται να συμβεί σύντομα. Γνωρίζοντας την αδυναμία του Αχιλλέα, κατανοεί ότι δεν μπορεί να σωθεί και τότε προσπαθεί να τον προστατέψει. Ζητά από τον Ήφαιστο να του φτιάξει νέα πανοπλία, για να αντικαταστήσει την παλιά που φορούσε ο Πάτροκλος και χάθηκε εξαιτίας του

Έκτορα. Αντίθετα από τις προσπάθειες διάσωσης με τις οποίες η Αφροδίτη απομακρύνει τον προστατευόμενό της από τον κίνδυνο, η Θέτις «προστατεύει» τον Αχιλλέα παρέχοντάς του τα μέσα να επιστρέψει στη μάχη, από την οποία δεν πρόκειται να γυρίσει ζωντανός. Η ασπίδα, ύψιστο σύμβολο «της ασφάλειας», γίνεται όργανο του πεπρωμένου του. Τούτη η χάρη από τον Ήφαιστο αντιστοιχεί στην αρχική χάρη που ζήτησε η θεά από το Δία. Όπως η συναίνεση του Δία προς την Θέτιδα δεσμεύει τον Αχιλλέα στην Τροία και στο θάνατό του, έτσι και η εκπλήρωση των όσων οφείλει ο Ήφαιστος στη Θέτιδα γίνεται όργανο της καταστροφής του γιου της και τον φέρνει πλησιέστερα στο θάνατο[6].

Ο ημίθεος ήρωας συνδέεται πλέον αξεδιάλυτα με την μη ανθρώπινη τελειότητα και τα θεϊκά επίπεδα, αλλά αντί να προβάλλει την ανύψωσή του στην σφαίρα της θεότητας, η *Ιλιάδα* αναδεικνύει την οδυνηρή θνητή πτυχή του, που ασκεί μια σχεδόν ισοπεδωτική επιρροή στις προσδοκίες του ήρωα για αθανασία. Τούτη η πτυχή διατηρεί την ανθρώπινη αυθεντικότητά της, αλλά δεν είναι πλέον εγγυήτρια για την επίτευξη της αθανασίας. Άλλωστε, πριν από την επίτευξη της αθανασίας, προβάλλει απαιτητικά η ανάγκη της αυτογνωσίας. Με αυτόν τον τρόπο προβάλλει μια επιπρόσθετη διάσταση στην επίκληση και την προσαρμογή των πτυχών της μυθολογίας της Θέτιδας στο έπος της *Ιλιάδας*, καθώς και των διαφορετικών μοτίβων που αναγνωρίσαμε πιο πάνω. Η «παραβίαση των προσδοκιών», η οποία είναι τόσο αποτελεσματική σε ατομικό επίπεδο, παρέχει το υλικό της εμπειρίας του Αχιλλέα, όπως το απεικονίζει το ποίημα.

Σύμφωνα με τον χαρακτηρισμό της *Ιλιάδας*, ο Αχιλλέας ζει την παραβίαση των προσδοκιών του, εκείνων που προκύπτουν από την θέση του, το γεγονός δηλαδή ότι είναι γιος της θεάς. Οι προσδοκίες στην προκειμένη περίπτωση θέλουν τον γιο μιας θεάς να κινείται πέρα από τους κοινούς συμβιβασμούς των θνητών. Όμως, η πραγματικότητα είναι διαφορετική. Ο Αχιλλέας δεν μπορεί να κατακτήσει την Τροία μόνος του μαζί με τον φίλο του τον Πάτροκλο και επιπλέον υφίσταται την οδύνη της απώλειας και την γνώση της θνητότητάς του. Το έπος βέβαια χρησιμοποιεί τη Θέτιδα για την καταγραφή τούτης της αναγνώρισης, καθώς ρωτά στο θρήνο του Αχιλλέα για τον Πάτροκλο:

Γιατί κλαίς παιδί μου; Ποια θλίψη την καρδιά σου πλάκωσε;
Μίλα και μη την κρύβεις. Πραγματικά, για σένα εκπληρώθηκαν όλα τούτα από τον Δία,
όπως προσευχήθηκες νωρίτερα, τα χέρια σου υψώνοντας (Monro and Allen, 1920,
18.73-75).

Σε τούτα τα λόγια απαντά ο Αχιλλέας:

Μητέρα μου, όλα αυτά εκπλήρωσε ο Ολύμπιος,
αλλά τι το καλό έχουν για μένα, αφού ο σύντροφός μου
ο αγαπημένος είναι νεκρός; (Monro and Allen, 1920, 18.79-80)

Η θλίψη για την οποία μιλά εδώ ο Αχιλλέας -και που αποτελεί την μερίδα του βασάνου και της ηθικής του πρόκλησης- αντιστοιχεί στη μεγαλύτερη εμπειρία του ίδιου του ποιήματος, σύμφωνα με την οποία οι άνθρωποι αναγκάζονται συχνά να αναθεωρούν δραστικά τις σκέψεις και τις ενέργειές τους. Η ανακάλυψη της ταυτότητας από μέρους του Αχιλλέα -των αξιών, της ηθικής με την ευρύτερη έννοια- είναι αδιαχώριστη από την κατανόηση της θνητότητας. Τούτη η ανακάλυψη γίνεται απαραίτητη και αποκτά νόημα μόνο αν αποκλειστεί η αθανασία. Η μάχη ως πλαίσιο αναφοράς για τα γεγονότα που αφηγείται το έπος είναι πολύ πιθανό να προήλθε ως ρύθμιση για τις περιγραφές των εξαιρετικών άθλων που περιλαμβάνουν τη φυσική ανδρεία και που υποδεικνύουν μια ιεραρχία των ηρώων. Αλλά εκεί όπου η εισαγωγή της αντίθεσης ζωής και θανάτου σε άλλα έπη

διατηρεί έναν λίγο-πολύ φιλολογικό χαρακτήρα ή χρησιμεύει ως πλαίσιο αναφοράς για την καταγραφή κάποιων ιδεών, στην Ιλιάδα γίνεται αφεαυτής υποκείμενο. Ο ηρωισμός του Αχιλλέα προκύπτει όχι τόσο επειδή τον διακρίνουν οι άθλοι του, αλλά γιατί η μάχη εξυπηρετεί ως ρύθμιση στην οποία κάθε επιλογή, κάθε δράση, γίνεται ιδιαίτερα σημαντική –ένα πεδίο στο οποίο η ζωή του είναι περισσότερο συνδεδεμένη με τη ζωή των άλλων και συνεπώς είναι απόλυτα αναγκαίος ο ορισμός του εαυτού. Η δύναμη της Θέτιδας Καθορίζοντας τη Θέτιδα μέσω μιας επιλεκτικής παρουσίας της μυθολογίας της, η Ιλιάδα κάνει τη ρητή, εμφαντική χρήση των ιδιοτήτων της ως μητέρας τροφού – *κουροτρόφου*- και προστάτιδας.

Για να το θέσουμε διαφορετικά, αυτή η όψη της μυθολογίας της Θέτιδας -η μητρική, προστατευτική της δύναμη- έτσι όπως προσαρμόζεται στην *Ιλιάδα*, αναδεικνύει μία από τις κεντρικές ιδέες του έπους, την αδυναμία ακόμα και του μέγιστου των ηρώων. Ημίθεος όπως είναι ο Αχιλλέας, δεν μπορεί να αποφύγει τον θάνατο. Ταυτόχρονα, η *Ιλιάδα* στρέφει την προσοχή μας στο ρόλο της Θέτιδας στον θεογονικό μύθο της διαδοχής. Με αυτόν τον τρόπο βέβαια το έπος αυτοκαθορίζεται, προβάλλοντας και έναν από τους σκοπούς του, που είναι η αφήγηση του θεογονικού μύθου και των λεπτομερειών της διαδικασίας διαδοχής στο θεϊκό πάνθεο.

Ο Πίνδαρος στην *Ισθμιακή Ωδή 8* του αποκαλύπτει την Θέτιδα ως μορφή με κοσμικές δυνατότητες, της οποίας η ύπαρξη και μόνον υπόσχεται βαθύτατες συνέπειες για τους θεούς. Όχι μόνο παράγει την σύγκρουση μεταξύ του Δία και του Ποσειδώνα εξαιτίας της αγάπης τους για εκείνην, αλλά η δυνατότητά της να φέρει ένα γιο μεγαλύτερο από τον πατέρα του απειλεί ολόκληρη την θεία τάξη. Ο ανταγωνισμός που ξεσηκώνει ανάμεσα στο Δία και τον Ποσειδώνα λόγω της αγάπης τους για εκείνη δεν έχει προηγούμενο, αλλά η μεγαλύτερη δύναμή της δεν βρίσκεται εκεί. Η Θέμις συμβουλεύει τον Δία και τον Ποσειδώνα να μην παντρευτούν την Θέτιδα, όχι γιατί θεωρεί ότι ο ανταγωνισμός τους μπορεί να αποβεί επικίνδυνος, αλλά μάλλον γιατί ένας τέτοιος γάμος μεταξύ της Θέτιδας και οποιουδήποτε Ολύμπιου («ανάμεσα στους αδελφούς του Δία») θα ήταν αφεαυτού καταστροφικός.

Αν το θέμα ήταν απλά να τελειώσει η σύγκρουση μεταξύ των αδελφών, τότε η λύσις θα ήταν να αποδοθεί η Θέτις στον έναν από τους δύο. Αν παντρευόταν τον έναν η Θέτις, τότε ο άλλος δεν θα μπορούσε να την πλησιάσει και η σύγκρουση θα σταματούσε και η πιθανότητα να υπάρξει ένας δεύτερος ανταγωνισμός δεν θα υπήρχε ούτε ως δυνατότητα. Όμως αυτό που φοβάται η Θέμις είναι περισσότερο η «εξορία» του Δία από έναν πιθανό διάδοχο, ισχυρότερο του πατέρα του, τα αποτελέσματα δηλαδή ενός *πεταλισμού* [7]. Η Θέμις, φύλακας της κοινωνικής τάξης, προσπαθεί προφανώς όχι απλά να αποτρέψει μια φιλονικία που προκαλείται από κάποια ερωτική αντιζηλία μεταξύ αδελφών (φιλονικία πάντα αναστρέψιμη), αλλά ένα καταστροφικό *νείκος* (φιλονικία) σε κλίμακα διαδοχής γενεών[8].

Αυτό είναι που η Θέτις έχει την δύναμη να προκαλέσει και εδώ θεμελιώνεται και η δύναμή της έναντι των θεωρητικά υπέρτερων Ολύμπιων. Η συντριπτική υπεροχή της Θέτιδας, όπως αποκαλύπτει ή 8η Ισθμιακή Ωδή, αποτελεί τον πυρήνα του *Προμηθέα Δεσμώτου* του Αισχύλου. Στην τραγωδία η Γαία (προσδιορισμένη ως Θέμις) γνωστοποιεί στον γιο της Προμηθέα το μυστικό της μελλοντικής συντριβής του Δία: ότι δηλαδή η Θέτις, με την οποία ο Δίας σχεδιάζει «να ενωθεί», πρόκειται να γεννήσει ένα παιδί που θα είναι δυνατότερο από τον πατέρα του. Είναι αυτή η απειλή την οποία υπαινίσσεται ο Προμηθέας, με αυξανόμενη σαφήνεια, σε ολόκληρη την τραγωδία. Τούτη η γνώση είναι παράλληλα η ασφάλειά του, στην προσπάθειά του να δεσμεύσει τον Δία. Αν και δεν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι πώς ακριβώς η κατοχή αυτής της γνώσης μπορεί να είχε εξυπηρετήσει τον Προμηθέα στην τριλογία συνολικά, μπορούμε να πούμε ότι η πλοκή και η δραματική ένταση του *Προμηθέως Δεσμώτου* οργανώνεται γύρω από την γνώση των Τιτάνων ότι η Θέτις είναι η απάντηση στη μόνη ερώτηση που απασχολεί τον Δία. Το μυστικό της Θέτιδας παρουσιάζεται στο *Προμηθεύς Δεσμώτης* ως αναπόφευκτα συνδεδεμένο με την επιβίωση του Δία: η διακυβέρνησή του και το μέλλον του είναι εγκλωβισμένα στη μοιραία δύναμή της. Παρόλο που ο κίνδυνος ενάντια στον Δία

από την απόπειρα της Ήρας, της Αθηνάς και του Ποσειδώνα (1.396) αποτράπηκε από την Θέτιδα, είναι η ίδια που παρουσιάζεται ως μέγιστη πρόκληση ενάντια στην υπεροχή του, σύμφωνα με τον μύθο, όπως συναντάται στον Πίνδαρο και τον Αισχύλο. Η φράση της *Ιλιάδας* (1.404) περιγράφει τον Αχιλλέα μέσα στα πλαίσια αυτής της παράδοσης της πάλης των επερχόμενων γενεών με τις προηγούμενες.

Ήρωες Ημίθεοι

Η *Ιλιάδα*, λοιπόν, μας δίνει μια φαινομενικά ασυμβίβαστη εικόνα. Πώς μπορεί να συμφιλιωθεί η κοσμική δυνατότητα της Θέτιδας με το περιορισμένο *status* της στην *Ιλιάδα*; Η αρχική μας εντύπωση είναι πως πρόκειται για θεότητα δεύτερης τάξης, της οποίας η θέση είναι κατώτερη από εκείνη των σημαντικότερων θεοτήτων του έπους. Η εκφρασμένη θλίψη της και η επαναλαμβανόμενη αδυναμία της μπροστά στην οδύνη του γιου της, την κάνουν να φαίνεται ευάλωτη με έναν τρόπο που δεν προσιδιάζει στους θεούς. Σε σύγκριση με την αγωνία της Θέτιδας, ένα επεισόδιο όπως το πλήγωμα της Αφροδίτης στην Ραψωδία Ε' (334ff.) είναι παροδικό, και χρησιμεύει για να διευκρινίσει απλώς ότι οι Ολύμπιοι βρίσκονται πέρα από τον φευγαλέο ανθρώπινο πόνο. Δεν υπάρχει τίποτα, οπουδήποτε στην αθάνατη σφαίρα της *Ιλιάδας*, συγκρίσιμο με την περίλυπη απομόνωση της Θέτιδας.

Η λύση που υπονοείται στην μυθολογία της Θέτιδας, προϋποθέτει μια σχέση μεταξύ της σταθερότητας της θείας τάξης και της μεταβλητότητας της ανθρώπινης τάξης, όπου κάθε γενεά πρέπει να δημιουργεί την επόμενη. Νύξεις που υπενθυμίζουν την εχθρότητα και τον ανταγωνισμό μεταξύ των Θεών, λοιπόν -ακόμα και αν υπογραμμίζουν απλά τον ρόλο των Θεών ως θεατών στα ανθρώπινα πάθη- συνδέουν την θεία και την ανθρώπινη φύση με μια βαθιά αμοιβαία σχέση. Ο καρπός της σχέσης του θεϊκού με το ανθρώπινο είναι σχεδόν πάντα στην παγκόσμια μυθολογία ο ημίθεος ήρωας, δηλαδή ο άνθρωπος που αναζητά μέσω της ανάληψης και της εκπλήρωσης του ηρωικού προτύπου την θεϊκή του φύση. Είναι λοιπόν αδύναμη η Θέτις στην προστασία της ή απλά επιζητώντας την πραγματική αθανασία του γιού της τον ρίχνει ξανά στη μάχη; Η ουσία εδώ δεν είναι να αποφύγει ο ήρωας τον θάνατο, αλλά να ζήσει σύμφωνα με τους κανόνες της ηρωικής ζωής. Τότε μόνο το αναπόφευκτο τέλος γίνεται ανάληψη στους μεγάλους ουρανό των Ολύμπιων.

Βιβλιογραφία

- Boedeker, D. D. (1974) *Aphrodite's Entry into Greek Epic*, Leiden.
Drachmann, B. (ed.), (1927) *Scholia vetera in Pindari carmina*, Leipzig.
Friedrich, P. (1978) *The Meaning of Aphrodite*, Chicago.
Κερένυι, Κ. (χ.χ.) *Η μυθολογία των Ελλήνων*, Αθήνα: Εστία.
Köhnken, A. (1975) Gods and Descendants of Aiakos in Pindar's Eighth Isthmian Ode, *BICS* 22, 33 n. 19.
Merkelbach R., (1971) *KOPOS*, *ZPE*, 8, 80.
Monro David B. and Thomas W. Allen, (eds), (1920) *Homeri Opera in five volumes*, Oxford: Oxford University Press.
Slatkin, Laura M. (1991) *The Power of Thetis: Allusion and Interpretation in the Iliad*. Berkeley: University of California Press.
Vidal-Naquet, P. (1968) Le chasseur noir et l'origine de l'éphébie athénienne», *Économies-sociétés-civilisations*, 23.

Σημειώσεις

[1] Στοιχεία για την υδοευρωπαϊκή προέλευση της Αφροδίτης, της Ηούς και της Ούσας υπάρχουν στο D. D. Boedeker, *Aphrodite's Entry into Greek Epic* (Leiden, 1974), θέμα του οποίου είναι η ενσωμάτωση των χαρακτηριστικών γνωρισμάτων της Αφροδίτης στο ελληνικό έπος και η ανάπτυξη του χαρακτήρα και του ρόλου της. Βλ. επίσης P. Friedrich, *The Meaning of Aphrodite* (Chicago, 1978), ο οποίος ισχυρίζεται ότι «η πρωτο-υδοευρωπαϊκή θεά της αυγής είναι πηγή προέλευσης της ελληνικής Αφροδίτης»(31). Επίσης τον αιδέσιμοτατο Βήδα, (672-735) χριστιανό λόγιο, ο οποίος

πρώτος διαβεβαίωσε τούτη την σχέση στο βιβλίο του *De Ratione Temporum*, διερευνώντας την ετυμολογία της λέξης Easter (Πάσχα), για την οποία θεωρεί ότι προέρχεται από το Eostre (δηλ. Eastre). Αυτό ήταν το όνομα για τη Μεγάλη Μητέρα Θεά των Σαξόνων στη Β. Ευρώπη. Παρόμοιες «τευτονικές» θεές της αυγής θεωρεί τις Αουσός, Οστάρε, Οστάρα, Οστέρν, (Εός)τρα, (Εός)τρε, (Εος)τούρ, κ.λπ.. Θεωρεί ότι τα ονόματά τους προέρχονται από την αρχαία λέξη *eastr*, που σημαίνει άνοιξη.

[2] Από τη ρίζα *lias*, που σημαίνει λάμπω, συγγενής της Ωρόρα και της ελληνικής Ηούς, Είναι η θεά της Αυγής στην ινδοϊστική μυθολογία.

[3] Για την αμφίσημη φύση της ινδικής Ούσας Usas, βλ. A. K. Coomaraswamy, «The Darker Side of Dawn», *Smithsonian Miscellaneous Collections* 94.1 (1935): 1-18, ιδιαίτερα. 4-6.

[4] Βλ. Chantraine, *Dictionnaire étymologique*, 407. Ο Chantraine παρατηρεί ότι η χρήση του ηέριος απεικονίζει δύο εναλλακτικές ετυμολογίες, αποδεκτές ως προς τη μορφολογία τους.: αήρ και αγήρ . Αν και αποδίδουν δύο διαφορετικά νοήματα, «νωρίς το πρωί» ή «ομιχλώδης». Και τα δύο είναι κατάλληλα για τη Θέτιδα. Το μεγαλύτερο μέρος των ταξιδιών της γίνεται κατά την αυγή, αλλά εγείρεται επίσης από τη θάλασσα *ηυτ'ομίχλη* («σαν ομίχλη») at 1.359. Στην επική χρήση του σε συνδυασμό με τη Θέτιδα το *ηερίη* απηχεί και τις δύο έννοιες.

[5] Για μια ανάλυση της δομής παρόμοιων επεισοδίων απαγωγής, και συγκάλυψης βλ. Nagy, *Greek Mythology and Poetics* , 223-62, ιδιαίτερα. 242-57. Η ίδια ορολογία (όπως μας μεταβιβάζεται από τον Πρόκλο) χρησιμοποιείται για να υποδείξει την δράση της Θέτιδας στο *Αιθιοπίς* με την αρπαγή του Αχιλλέα από την πυρά (*αναρπάσσα*).

[6] Στη Θέτιδα όφειλε κατά τον ίδιο τρόπο χάρη ο Διόνυσος, τον οποίο λέγεται ότι διέσωσε, όπως και τον Ήφαιστο. Βέβαια, το *αντίδωρον* δηλαδή η πανοπλία δεν είναι τίποτε άλλο από μια επιπλέον μαρτυρία της θνητότητας του Αχιλλέα.

[7] Τρόπος εξορίας πολιτικών που εφαρμοζόταν στις Συρακούσες. Για την ποιητική εκδοχή της εξορίας στο μύθο της διαδοχής, βλ. Ησίοδου Θεογονία 491, 820. Στην ερμηνεία της *Ισθμιακής Ωδής* 8.92, βλ. σχόλιο στο Drachmann, (1927), 275.

[8] Για τον ρόλο της Θέτιδας βλ. A. Köhnken, «Gods and Descendants of Aiakos in Pindar's Eighth Isthmian Ode», *BICS* 22 (1975): 33 n. 19. Ο Απολλόδωρος (3.13.5) αναφέρει ότι η μία εκδοχή του μύθου αποδίδει στην Θέτιδα και η άλλη στον Προμηθέα την αποκάλυψη του μυστικού πως η Θέτις θα γεννήσει γιο μεγαλύτερο του πατέρα του.